

СТАНОВИЩЕ

От

проф. д.н. Живко Иванов Драганов,
катедра „Международно право и право на ЕС“, ЮФ на УНСС

Относно: дисертационния труд на Екатерина Спасова Методиева на тема “Правната сигурност и защитата на обосновааните правни очаквания в правото на Европейския съюз”, представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Право на Европейския съюз).

Основание за представяне на рецензията е участието ми в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД-38-613/24.10.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

1. Информация за дисертанта

Екатерина Методиева е завършила специалност „Право“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2005 год., а през 2018 придобива магистърска степен по „Право на ЕС“ в същия факултет. От 2007 год. тя е вписана като адвокат към Софийска адвокатска колегия и упражнява адвокатска професия от вписването ѝ до този момент. През 2020 год. Екатерина Методиева е избрана за дисциплинарен съдия към САК. Наред с активните си изяви в практиката, биографията на Екатерина Методиева свидетелства за траен интерес към научно-изследователската и преподавателската дейност. През 2019 тя е зачислена като докторант към ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, а през 2024 год. е назначена на академичната длъжност

„асистент“. Владее английски, испански и френски език.

2. Обща характеристика и приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд представлява изследване на принципа на правната сигурност от гледна точка на правото на ЕС, като за отправна точка се възприема концепцията за правна система на Р. Алекси, състояща се от легитимно ниво (принципи), нормативно (норми) и приложно (процедури). Централният въпрос на изследването е дали правната система на ЕС „е теоретично издържана и защитима срещу националните конституционни възражения по повод примата и теоретичната претенция за справедливост на съюзното право“.

Трудът е в обем от 335 страници и се състои от Увод и четири глави. Използваната литература включва 17 заглавия на български език и 68 на френски и на английски език. Направени са 605 бележки под линия. Авторът е използвал правно-догматичния, социолого-аксиологическия и институционалния методи. Първата част съдържа анализ на легитимацията на правната система на ЕС като комплекс от обща легитимност, която според дисертанта се образува от ценностите и общите принципи на правото и специфична интеграционна легитимност, която се отнася до необходимостта от постигането на по-висока ефективност на интеграционните цели и отразява националната легитимност посредством принципа на защита на националната идентичност. Втората глава съдържа обстоен анализ на изискванията към обективното право, които се определят от съображенията за правната сигурност като се обръща специално внимание на необходимостта от яснота на закона, която да бъде „не буквална, а изводима“. Третата глава представлява изследване на изискванията за забрана за предписване на невъзможното, за стабилност и за съгласуваност. Последната глава обхваща преглед на съюзните и на националните процедури, които обезпечават правната сигурност при създаването и при прилагането на правото на ЕС.

Дисертационният труд представлява оригинално научно изследване, което има приносен характер. Избраната тема поставя въпроси с фундаментално значение за развитието на правната доктрина. На основата на постановката за правната система като система от принципи, правила и производства, авторът разглежда проявленията на принципа на правната сигурност на всяко едно от тези три нива в контекста на

взаимодействието между правната система на ЕС и националната правна система. Чрез анализ на постановки от теорията на правото и прилагането им към правната система на Съюза, дисертантът е достигнал и формулирал редица изводи относно принципа на върховенството на правото на ЕС, като например за недопустимостта на национално възражение поради липсата на ценностен дефицит на ниво ЕС и др.

Сред основните приноси на труда е оригиналният подход, възприет от автора, за обосноваване на принципа на примата на правото на ЕС чрез принципа на правната сигурност, разглеждан като фундамент на защитата на интегритета на всяка правна система. Дисертацията представлява принос в развитието на изследванията на правото на ЕС като го пречупва през призмата на общата теорията на правото. Този подход определя и научната новост на труда. Приносен характер имат още обстоятелството изследване на практиката на Съда на ЕС, както и на нормотворческите процедури и на механизмите за правоприлагане в правото на ЕС и в националното право и ролята им за обезпечаването на действието на принципа на правната сигурност.

3. Оценка на публикациите и на автореферата

Дисертантът е представил четири публикации по темата на дисертационния труд. Те са включени в тематично сборници и в сборници с доклади от научни конференции по проблеми на правото на ЕС, на защитата на основните права и на теорията на правото. Представените публикации са фокусирани върху въпроси относно средствата за осигуряване на ефективност на правото на ЕС при решаване на спорове от арбитраж; защитата на основните права като ценност, определяща легитимността на правните актове и др.

Авторефератът съдържа представяне на предмета, структурата и методологията на изследването и на съдържанието на всяка от главите. Включен е списък с публикациите, но следва да се посочи, че липсва справка за научните и за научно-приложните приноси.

4. Бележки и препоръки

Към дисертанта могат да бъдат отправени някои бележки и препоръки, които съм формулирал по-долу.

Не може да бъде споделена тезата, че процедурата по чл.7 ДЕС и производството по чл. 258 от ДФЕС са израз на „двойствената“ природа на защитата на ценностите на ЕС. Всяка от тях има своето място и роля в правната система на ЕС. Това, че в основата на съюзния правен ред стоят общите ценности не е достатъчно, за да се обоснове изводът, че целта на защитата по чл.258, както и на процедурата по чл.7 ДЕС е една и съща, а именно гарантирането на ценностите на Съюза. Обстоятелството, че и в двата случая може да се постигне един и същ резултат, само по себе си не означава, че те имат и една и съща цел, а целта на производството по чл.258 е защитата на обективния правен ред на ЕС и макар да включва, не се свежда до защитата на общите ценности. Не може също така да се сподели изразеното виждане, че Договорите „са заместител на националните конституции, който дава еквивалентна защита на легитимно признатите общи ценности“ (стр. 34). Договорите нито могат, нито имат за цел да заместят националните конституции, включително когато става въпрос за защитата на ценностите.

Заключението на труда се ограничава до представянето в максимално обобщен вид изводите и следва да се разшири. Може да се препоръча на автора да се придържа към установената терминология и да не въвежда несъществуващи в езика думи и изрази. Така например, в дисертацията, вместо „нормотворчество“, дисертантът използва думата „правосъздаване“, както и думи като „юридизиране“ на контрола (стр. 21), „проспективност“ на правните актове (стр. 77) и др.

Направените по-горе бележки и препоръки не променят положителното ми впечатление от представения дисертационен труд.

5. Заключение

Дисертационният труд на Екатерина Спасова Методиева на тема „Правната сигурност и защитата на обосноващите правни очаквания в правото на Европейския съюз“ представлява оригинално научно изследване, което допринася за развитието на правната науката в областта на правото на Европейския съюз. Трудът отговаря на националните изисквания, установени в ЗРАСРБ и в Правилника за прилагането му и следва да получи положителна оценка.

Въз основа на цялостното ми впечатление за качествата и достойнствата на труда, предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Екатерина Спасова Методиева на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Право на Европейския съюз).

09.12.2024

гр. София

.....

проф. д.н. Живко Драганов